

DEN BULT 1

Eeuwenlang werd gedacht dat 'Den Bult' dé Olandse locatie was waar het klooster Sinte Sophia van Constantinopel in 1465 gebouwd was. Hendrik Verhees duidde het aan op zijn kaarten en de Rooise koster A.C. Brock beschrijft de plek als kartuizerlocatie in zijn 19e-eeuws boek. Velen dachten al dat de plek of te klein of te nat was en dat het ook niet klopte met de kartuizerkroniek van Eligius die een watertekort aangaf. De ontgroning van 'Den Bult' in 1976 werd alom betreurd vanwege het vernielen van vermeende kartuizersporen. Onderzoek in 2012 toonde definitief aan dat de stichtingslocatie op een andere plek in Olland lag. Den Bult bleek bij de Olandse Hoeve De Heesakker te horen en geen enkele relatie met de kartuizers te hebben.

DE GEELDERS 2

Dit gebied was in de Middeleeuwen grotendeels zgn. gemeenschappelijke grond en de huidige bosgebieden zijn de laatste restanten van een grote 'gemeijnt': de Bodem van Elde. De gemeenschappen van Olland en van Kasteren hadden rechten op het gebruik van de Bodem van Elde. De kartuizerpachters behoorden tot deze gemeenschappen. Vanwege het feit dat de pachters tot de rechthebbenden op de Bodem van Elde behoorden, hadden de kartuizers hier een dubbel belang omdat de kartuizers ook grote gedeelten in eigendom hadden. De kartuizers hadden zoveel bossen op Kasteren dat ze een tijd lang een speciaal iemand, n.l. de Woudgraaf van Kasteren aanstelden om alles rondom de bosbouw te regelen.

KARTUIZERPLANTLOCATIE

SAVENDONKSEWEG 3
De grond is nu eigendom van Staatsbosbeheer en was vroeger kartuizereigendom en werd gebruikt voor bosbouw. Op 21 maart 2012 zijn hier door de Olandse en Liempdse schoolkinderen vele honderden streekeigen bomen en struiken geplant. In 2018 worden de struiken door vrijwilligers omgezet in een ondoordringbare vlechtheg. De bosbouw van de kartuizers was gericht op lange termijn, er werd gekapt en er werd veel geplant. De jonge juist geplante bomen en struiken werden tegen runderen, schapen en varkens beschermd door vlechtheggen rond de plantplaats te maken. Het was destijds de gewoonte om met runderen e.d. de bossen en de gemeenschappelijke gronden te begrazen. De archieven van de kartuizers geven aan hoe die vlechtheggen gemaakt moesten worden. Daarom is ervoor gekozen om deze vlechtheggen te planten als eerbetoon aan deze strenge kloosterorde. Het kartuizerbeheer van de gronden in de Bodem van Elde staat aan de basis van het huidige landschap.

KARTUIZERHOEVE HET GROOT DUYFHUIS OP KASTEREN

HOEVEDREEF 2, LIEMPDE 4
Sinds de 14^e eeuw werd deze hoeve - toen hoeve Ten Acker - genoemd in pacht uitgegeven. In het pachtcontract was toen al opgenomen dat de pachter bleckelinck (bepaalde kwaliteit turf) en dikke turven mocht steken op de Bodem van Elde, de grootste gemeijnt (gemeenschap-pelijk grond) in de buurt. De hoeve bleef en-

kele generaties in het bezit van Bossche families en kwam terecht bij Ludolf van de Water, kanunnik van de Sint-Janskerk in Den Bosch. Ludolf van de Water schonk rond 1465 onder meer twee en een halve hoeve te Kasteren aan het kartuizerklooster Sinte Sophia van Constantinopel. De schenking omvatte ook het visrecht tussen de Bobbenagelse brug (Sint-Oedenrode) en de Liempdse kapel. In 1477 werd de hoeve verpacht aan Claes van Herenthom en diens zoon Joost. Bij de hoeve lagen 1.000 hopkuilen. Pas in 1659 verkocht de Antwerpse kartuizerprior Joseph van Oetelaar de hoeve. De hoeve werd verkocht aan Bosschenaar Pieter Lus. Lus liet de hoeve aan de Dommel flink verbouwen. Hij bouwde in 1661 de huidige duiventoren en voerde waarschijnlijk ook de naam 'Het Groot Duyfhuys' in. Begin 19^e eeuw heeft de duiventoren waarschijnlijk zijn spits verloren en er was een plat dak aangebracht. Dit platte dak was in 1972 vol met gaten en er kwam zoveel water door het dak dat de zolders grotendeels verrot waren. Vanwege de aanwezige zeldzame kerkkuilen werd door vrijwilligers van Roofvogelwerkgroep Meierij een provisorisch maar doelmatig dak geconstrueerd, dat er voor zorgde dat verdere aftakeling voorkomen werd. De hoeve is eigendom van Brabants Landschap. In het nationaal boerderijjaar 2003 werd de totale hoeve verkozen tot 'boerderij van het jaar'.

HOEVE WITVENSE DIJK 6, ESCH 5

Het bezit van het kartuizerklooster Sinte Sophia van Constantinopel werd vanaf de vijftiende eeuw steeds uitgebreid. Een van hun aanwinsten betrof een hoeve in Esch op den Overdonck, in de vijftiende eeuw de benaming van een gebied in de

omgeving van de huidige Witvense Dijk. Henrick Godevaerts Dicbier is in de 14^e en 15^e eeuw de eerste bekend zijnde eigenaar van de hoeve die later in handen zal komen van de kartuizers. In 1462 verkocht Willem Henrick Dicbier deze hoeve met de helft van het vee, aan Lucas Pieck. Lucas Pieck had zijn goederen zwaar belast. Toen Lucas zijn verplichtingen niet na kon komen, werd de hoeve aangeslagen en kwam zo in 1476 bij de kartuizers in eigendom. Daar de monniken in Esch een eigen hoeve hadden is het niet onmogelijk dat ze in moeilijke tijden op deze hoeve verbleven. Wouter Eelkens had in 1655 de kartuizerhoeve op het Witven in pand. In 1659 kocht jonker Rogier van Broeckhoven Arnoutsz voor een bedrag van 11.000 Carolusguldens de kartuizerhoeve. Rogier van Broeckhoven bleef als eigenaar vermeld tot 1670. De boerderij op het Witven kwam later in het bezit van de familie Van den Braak en van het lokale armbestuur. In de negentiende eeuw werd het zelfs een klompenmakerij. Cornelis van Brunschot was klompenmaker van beroep en hij had op de oude kartuizerhoeve op het Witven diverse klompenmakers in dienst. Er waren rond 1926 nog maar twee oude potstallen in Esch, die van de kartuizerhoeve op het Witven en die van

de boerderij van Van Gerwen op Baarschot. Door de Algemene Bijstandswet van minister Marga Klompé kwam vanaf 1 januari 1965 de armenzorg bij de gemeente te liggen en werd het armbestuur opgeheven. Op 1 januari 1966 werd de gemeente eigenaar van de kartuizerhoeve. In 1972 kochten Cornelis Josephus Konings en zijn zus Geertruida de kartuizerhoeve. Ze verkochten alles op dezelfde dag aan Frederik Hendrik Fentener van Vlissingen, die op Muiserick te Vught woonde. In 1996 werd het pand verkocht aan Yente Bruynel en Coert Verhees. Zij hebben de boerderij grondig verbouwd en zijn tot op heden de eigenaars.

KARTUIZERGEHEIMEN

In oude kartuizergeschriften is veel van de handel en wandel van de kartuizers bewaard gebleven. Een aantal van deze geheimen hebben we ontrafeld en vertaald naar deze tijd. We bakken brood, brouwen Gruytbier, slingeren honing, verzamelen kruiden en maken kaarsen op de manier zoals de kartuizers dat vroeger waarschijnlijk ook deden.

Bent u ook benieuwd naar de kartuizergeheimen? Wij willen ze graag met u delen.

De Kartuizergeheimen zijn in Liempde verkrijgbaar bij het Hof van Liempde, Slijterij Putmans en VVV Liempde (Café Het Wapen van Liempde).

Of hebt u behoefte aan de sfeer die de kartuizers oproepen? Dan is een arrangement beslist iets voor u.

Neem voor meer informatie contact op met de SPPILL-arrangementenlijn tel. 06 45 66 10 22 of kijk op www.gastvrijliempde.nl

HET HOEFJE 6

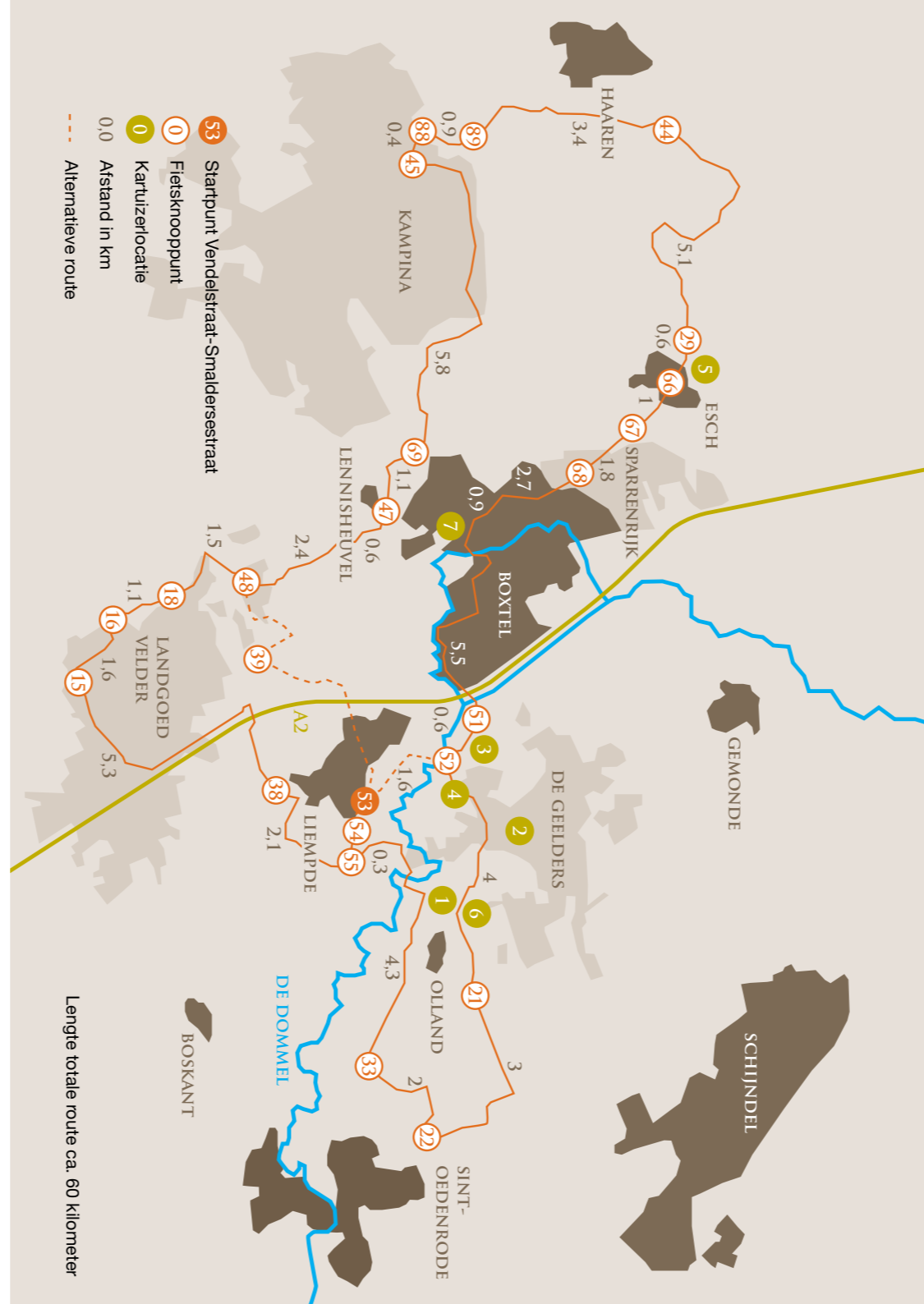
Het Hoefje in Olland is één van de twee vermoedelijke stichtingsplaatsen van klooster Sinte Sophia van Constantinopel. Bij de plaats aan het Hoefje is op 12 mei 2012 een kunstwerk van Pien Storm van Leeuwen geplaatst dat bestaat uit een granieten bank en een granieten steen met gedicht:

*zwijgzaam nabij vloeit tijdloos de stroom
hier kluisden Kartuizers een wijle, in
sobere stilte en innig bezinnen
dichter tot god
verlangen in bede na bede beleden
omademde eenheid in
eindeloos licht*

KASTEEL STAPELEN STAPELEN 1, BOXTEL 7

Het kartuizerklooster Sinte Sophia van Constantinopel werd in 1465 in Olland gebouwd. De plaats van het Ollandse klooster was echter ongeschikt: te klein, gebrek aan goed drinkwater en er liep een publieke weg langs het terrein. Het klooster werd daarom in 1467 al weer afgebroken en weer opgebouwd in het Bossche Broek. Ook dit verblijf was geen lang leven beschoren. Men zocht een betere en vooral gezondere behuizing, die in 1472 gevonden werd in Vught. Hier leefden de monniken totdat in juli 1543 de bendes van Maarten van Rossum het klooster plunderden. De schade kon hersteld. In oktober 1566 was het weer raak. De Beeldenstorm trof ook het Sinte Sophiaklooster en het werd

zo beschadigd dat het onbewoonbaar werd. De bewoners sloegen op de vlucht en enkele monniken en broeders wisten zich in 's-Hertogenbosch in veiligheid te brengen. Vanuit dit onderkomen werd het geplunderde klooster enigszins gerepareerd, waarna de kartuizers zich begin 1572 weer in Vught vestigden. Ze zaten nauwelijks daar toen volk uit de omgeving van de stad het klooster bestormde en opnieuw vernielingen aanrichtte. De broeders vluchtten en kwamen in Boxtel terecht. Ze waren met achten en hebben ongeveer negen jaar gewoond in Kasteel Stapelen tot Staatse troepen het kasteel omwilden en overgave eisten. De angst bij de monniken was groot en zij vluchtten. Zij kwamen in Esch terecht, waar ze ongeveer een jaar gewoond hebben, waarna ze zich achtereenvolgens vestigden in Sint-Michiëls-gestel en wederom in 's-Hertogenbosch. Intussen verliep het Twaalfjarig Bestand (1621). De pogingen van de kartuizers zich definitief te vestigen in 's-Hertogenbosch strandden en de monniken verlieten in 1623 de stad om zich terug te trekken op het Kasteel Stapelen voor een tweede verblijf daar. Ze bereidden er hun verhuizing naar Antwerpen voor. Nog in hetzelfde jaar verschenen Staatse troepen bij het kasteel en eisten overgave. Het kasteel werd ingenomen. De monniken hebben zich na hun vlucht uit Kasteel Stapelen mogelijk gevestigd bij de Clarissen in Boxtel. In 1625 werd het convent gesplitst. De prior, bijgestaan door zijn vicaris en procurator en een broeder bleven in Boxtel als juridische bewaker van de bezittingen van het Vughtse huis. De overgebleven monniken gingen naar het nieuwe klooster in Antwerpen. Het Antwerpse huis kreeg uiteindelijk ook de naam van het verloren Vughtse klooster: Sinte Sophia van Constantinopel.

KARTUIZER FIETSROUTE

RUIIM TWEEHONDERD JAAR LANG LEEFDEN EN WERKTEN DE KARTUIZERS ALS KLUIZENAAR IN HET STROOMGEBIED VAN DE DOMMEL, WAARVAN TWEE JAAR IN OLLAND. IN OUDE KARTUIZERGESCHRIFTEN IS GELUKKIG VEEL VAN HUN HANDEL EN WANDEL BEWAARD GEBLEVEN. BEETJE BIJ BEETJE GEVEN DE ARCHIEVEN HUN GEHEIMEN PRIJS. ZO IS VAN EEN AANTAL LOCATIES DE RELATIE MET DE KARTUIZERS ONTDEKT. DEZE FIETSROUTE NEEMT U MEE OP ONTDEKKINGSTOCHT LANGS DEZE LOCATIES EN DOOR HET GEBIED WAARIN DE KARTUIZERS TWEE EEUWEN LANG LEEFDEN.

ONTDEK DE KARTUIZERGEHEIMEN VAN HET DOMMELDAL